

виконувати дії, спрямовані на досягнення свідомо поставленої мети спрямовано, цілеспрямовано.

Існує загальний перелік особистісних характеристик фахівця, що сприяє ефективності його діяльності. До них можна віднести: домінантність, впевненість у собі, емоційну врівноваженість, креативність, відповідальність, незалежність, товариськість тощо [6].

Таким чином, суть поняття «правова компетентність фахівця» можна розглядати як його інтегральну професійно-особистісну характеристику, що відображає високий рівень правових знань, умінь і навичок і включає комунікативні здібності й особистісні якості, спрямовані на створення умов для правового регулювання професійної діяльності.

Література:

1. Митина Л.М. Психология развития конкурентоспособной личности / Л.М. Митина. – М.: МПСИ; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2003. – 400 с.
2. Горбушина М.В. Формирование правовой компетентности у будущих специалистов социальной работы в процессе профессиональной подготовки в вузе: Автореф. дисс. ...канд. пед. наук: 13.00.08 / М.В. Горбушина. – Ульяновск, 2007. – 22 с.
3. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 34-42.
4. Рубинштейн С.Л. Бытие и сознание. О месте психического во всеобщей взаимосвязи явлений материального мира / С.Л. Рубинштейн. – М.: АН СССР, 1957. – 328 с.
5. Панарин А.И. Многоуровневое педагогическое образование / А.И. Панарин // Педагогика. – 1993. – № 1. – С. 54.
6. Кричевский В.Ю. Профессиональная деятельность директора общеобразовательной школы как объект междисциплинарного исследования: Автореф. дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / В.Ю. Кричевский. – СПб., 1993. – 36 с.

ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

УДК 378.371

Мальнєва О.В.

У статті розглянуто етапи технології формування професійно-етичної культури майбутнього вчителя (формування базисних знань і розвиток мотивації до навчання); представлено алгоритм аналізу педагогічних ситуацій; виявлено форми і методи, які сприяють організації занять і засвоєнню знань.

***Ключові слова:** професійно-етична культура, формування знань, розвиток мотивації, алгоритм аналізу педагогічних ситуацій.*

ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ЭТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ

Мальнєва О.В.

В статье рассмотрены этапы технологии формирования профессионально-этической культуры будущего учителя (формирование базисных знаний и развитие мотивации к обучению); представлен алгоритм анализа педагогических ситуаций; выявлены формы и методы, которые оказывают влияние на организацию занятий и усвоение знаний.

Ключевые слова: профессионально-этическая культура, формирование знаний, развитие мотивации, алгоритм анализа педагогических ситуаций.

TECHNOLOGICAL MAINTENANCE OF FORMATION OF PROFESSIONAL-ETHICAL CULTURE OF THE FUTURE TEACHERS

Malneva O. V.

In the article stages of technology of formation of professional-ethical culture of the future teacher (formation of basic knowledge and motivation development to training) are considered; the analysis algorithm of pedagogical situations is presented; forms and methods which influence the organization of employment and mastering of knowledge are revealed.

Keywords: professional-ethical culture, formation of knowledge, motivation development, an analysis algorithm of pedagogical situations.

Постановка проблеми. Розробка технологічного забезпечення формування професійно-етичної культури майбутнього фахівця є однією з актуальних проблем в освітньому процесі ВНЗ. Під технологічним забезпеченням курсу ми розуміємо набір педагогічних технологій, а також серії методів, що застосовуються для навчання студентів.

Освітні технології міцно ввійшли в практику роботи ВНЗ і школи. Теоретична й практична сторони реалізації технологічного підходу в навчанні широко представлені в працях В. Беспалько, В. Боголюбова, М. Кларина, В. Михелькевича, Г. Селевко, Н. Щуркової, В. Юдіна й ін.

П. Митчел дає досить широке визначення технології, розглядаючи її як «галузь досліджень теорії й практики (у рамках системи освіти), що має зв'язки з усіма сторонами організації педагогічної системи для досягнення специфічних і потенційно відтворених педагогічних результатів» [1]. І. Волков визначає педагогічну технологію як «опис процесу досягнення планованих результатів навчання» [2]. Ми дотримуємося визначення технології, даної А. Савельєвим, який визначає технологію навчання як спосіб реалізації змісту навчання, передбаченого навчальними програмами, що являє собою систему форм, методів і засобів навчання, що забезпечує найбільш ефективно досягнення поставлених цілей [3].

У визначенні А. Савельєва підкреслено головну особливість технології – націленість на результат. Ми думаємо, що в умовах вищої школи запропоноване визначення технології можна вважати оптимальним.

Мета статті – розглянути питання технологічного забезпечення формування професійно-етичної культури майбутніх учителів.

Основна частина. Технологічне забезпечення формування професійно-етичної культури студентів повинно вирішувати низку завдань, а саме:

- формування в студентів системи базисних знань щодо основ професійно-етичної культури вчителя й культури педагогічного спілкування;
- розвиток професійної мотивації до педагогічної діяльності;
- підготовка студентів до практико-орієнтованої професійної діяльності;
- розвиток професійно значущих якостей вчителя.

Великий діапазон завдань вимагає залучення широкого арсеналу дидактичних засобів: від традиційного навчання до ділових ігор і презентацій. Так, використання традиційного навчання дозволяє додати пізнавальному процесу організаційну стрункість, системний характер, забезпечує впорядковану логічно правильну подачу навчального матеріалу, що сприяє формуванню в студентів системи знань щодо основ професійно-етичної культури педагога й педагогічного спілкування. Однак традиційне навчання не вирішує всіх поставлених завдань. Тому необхідно його сполучення з розвивальним навчанням. При цьому поряд з відомими методами й формами навчання (проблемні лекції, групові форми роботи, диспути, дискусії тощо) застосовуються й оригінальні, що враховують специфіку предмета (метод рецензій, аналіз конкретних педагогічних ситуацій, вироблення ідей виходу із кризових ситуацій тощо). Використання різних методів і форм організації процесу навчання дає можливість вирішити завдання формування професійно-етичної культури студентів. Розглянемо основні етапи формування професійно-етичної культури студентів.

Перший етап – технологія формування в студентів базисних знань. Не вимагає обґрунтування той факт, що педагогові необхідне оволодіння системою базисних знань. Суть засвоєння в його широкому сенсі полягає в тому, що накопичений людиною досвід або його частка стає надбанням особистості, немов би привласнюється нею. Засвоєння є досить складним процесом. У ході засвоєння знань студенти проходять такі етапи: мотивація, сприйняття, осмислення, інтеріоризація. Ефективність процесу засвоєння знань багато в чому залежить від обраних технологічних рішень, що застосовуються на кожному з етапів.

Другий етап – мотивація в навчанні студентів – не представляє великих труднощів. При організації процесу навчання використовуються соціальна й пізнавальна мотивації. Найбільш дієвими прийомами соціальної мотивації, що застосовуються нами на заняттях, є: включення студентів у колективні форми роботи; створення ситуації успіху студентів; ситуацій вибору навчальної мікрогрупи, рівня труднощів завдань тощо. Всі ці соціальні мотиви впливають на формування в студентів мотивації досягнення, що необхідна в професійній діяльності вчителя. Серед прийомів пізнавальної мотивації найбільш значним є зв'язок з життям, з досвідом студентів.

Досить часто в ході формування професійно-етичної культури студентів використовуються й такі прийоми пізнавальної мотивації, як створення проблемної ситуації, організація дискусій, ділових ігор, екскурси в історію, використання порівнянь, залучення прикладів тощо.

Сприйняття є другим етапом процесу засвоєння знань. Як відомо, ефективність сприйняття в ході прийому інформації пов'язана, головним чином, із двома дидактичними моментами: оптимальним відбором інформації й активізацією пізнавальної діяльності студентів. Тут варто нагадати, що для кожного заняття інформація відбирається відповідно до двосединого завдання курсу – підготовкою вчителя і майстра педагогічного спілкування.

Що ж стосується активізації пізнавальних процесів, то тут використовуються кілька цікавих технологічних рішень. Одним з таких рішень є сполучення елементів традиційної технології й проблемного навчання. Суть цієї технології полягає у включенні в лекційний курс рівневих завдань і питань, які виконуються студентами безпосередньо в лекційний час. Завдання можуть включатися в лекцію на будь-якому її етапі, але при цьому переважніше друга половина заняття. Вони безпосередньо торкаються матеріалу лекційного курсу – минулий, поточний, наступний – можуть виконуватися індивідуально кожним студентом або мікрогрупою, сформованою зі студентів, що сидять поруч один з одним. Виконані завдання збираються викладачем і згодом перевіряються й оцінюються.

Ще одним технологічним прийомом активізації процесу сприйняття є попередній збір студентами інформації з тем досліджуваного курсу. Обумовлено введення цього прийому до дидактичного забезпечення курсів на вибір, тому що дані дисципліни загальпрофесійного блоку прикладні, тобто дуже тісно пов'язані із практикою. А оскільки освіта ще недостатньо стабільна, мінлива, необхідно відслідковувати всі процеси, зміни, «тримати руку на її пульсі». Тому доцільно до кожної нової теми студентам збирати інформацію з літературних джерел, періодичної преси, Інтернету. Періодично ця інформація викладається на лекціях у вигляді студентських доповідей, використовуються при написанні студентами рефератів, а, крім того, в ідеалі, з кожної теми студенти мають інформацію про практичне значення сприйнятих ними знань.

Не весь необхідний студентам теоретичний матеріал вони одержують на лекціях. Частково сприйняття нового матеріалу переноситься на практичні заняття. І тут для активізації сприйняття є більше широкі, ніж на лекціях, можливості. Це використання таких форм як проблемний семінар, семінар-конференція, ділові ігри, мозковий штурм.

Така форма організації заняття сприяє більш глибокому проникненню студентів в обговорюване питання через аналіз ідей, поглядів, концепцій. Ці заняття спрямовані на активізацію процесу сприйняття (студенти попередньо можуть вивчити лише одну проблему, а інформацію з іншим сприймають із доповідей своїх товаришів) і на осмислення отриманих самостійно знань.

Метою третього етапу процесу засвоєння знань – осмислення – є проведення студентів від первинної переробки вражень, що відбувається на етапі сприйняття, до вміння користуватися знаннями в новій ситуації й навіть брати участь самостійно в їх пошуку.

Осмислення відбувається в основному на практичних заняттях і триває при виконанні творчих практичних робіт.

На практичних заняттях для організації процесу осмислення широко застосовується система завдань продуктивного характеру на всі три рівні засвоєння знань.

Постійне застосування на практичних заняттях подібних завдань, з виходом на третій рівень засвоєння знань, дозволяє полегшити процес осмислення, включати студентів у самостійний пошук.

Поряд із застосуванням на практичних заняттях рівневих завдань використовуються технологічні прийоми, пов'язані зі специфікою досліджуваного предмета. Такими технологічними прийомами є презентація авторських

курсів і систем освіти, аналіз конкретних педагогічних ситуацій, вироблення ідей виходу з конфліктних ситуацій, бесіди з батьками й колегами, ділова гра.

Ці прийоми використовуються не тільки в описуваній технології, але й при вирішенні інших завдань курсу. Нижче приведемо приклади використання деяких перелічених прийомів.

Для підвищення ефективності роботи студентів ми розробили алгоритм аналізу педагогічних ситуацій. Основою для його розробки була таблиця для аналізу навчальної ситуації, запропонована К. Джайлсом і Н. Хейджем. Алгоритм являє собою послідовність таких дій:

1. Виявити основні причини виникнення ситуації.
2. Визначити основні проблеми ситуації, що виникла.
3. З'ясувати цілі учасників сформованої ситуації.
4. Визначити основні концепції курсу педагогічних дисциплін, що дозволяють вирішити виявлені проблеми.
5. Ознайомитися з невідомою теоретичною інформацією основних концепцій.
6. Описати конкретні дії з вирішення педагогічної ситуації.

Систематичне застосування на занятті цього алгоритму веде до процесу інтеріоризації. Інформація із проаналізованих ситуацій узагальнюється, скорочується, і засвоєні знання студенти можуть застосовувати при вирішенні невідомих ситуацій, не тільки педагогічних але й управлінських. Технологічно близький до аналізу педагогічних ситуацій прийом вироблення ідей виходу з конфліктних ситуацій. Прийом, також як і попередній, розрахований на аналіз ситуації й пошук рішення. Тут задаються конкретні параметри конфлікту, а студенти шукають варіанти його вирішення. Цей технологічний прийом застосовується при вивченні всіх дисциплін педагогічного циклу. Особливо цінним є його використання при вивченні курсу «Педагогічної майстерності», коли студентами засвоєні основи дидактики й теорії виховання. У цьому випадку вироблення рішення виходу з конфлікту здійснюється більш кваліфіковано й оперативно. Цей технологічний прийом сполучає в собі індивідуальну й групову роботу студентів.

Однак виявлене в останні роки падіння мотивації до вчительської професії в умовах педагогічного ВНЗ вимагає розробки спеціальної технології, спрямованої на підвищення інтересу студентів до педагогічної діяльності.

Основою цієї технології є комплекс творчих завдань щодо адаптації вузівської методики до умов школи. Для виконання завдань студент повинен актуалізувати отримані раніше педагогічні знання й на їхній основі розробити модель рішення однієї із запропонованих проблем для умов школи. Апробувати свою модель він може в ході педагогічної практики.

Для посилення мотивації студентів до викладання важливим моментом у процесі навчання є момент «включення» студентів у процеси засвоєння базових знань з педагогіки, розвитку педагогічної майстерності, підготовки до практичної педагогічної діяльності. Таке «включення» здійснюється на заняттях викладачем ВНЗ. Він у ході занять розкриває «кухню» процесу навчання й розвитку якостей, тобто пояснює, як це робиться, і що при цьому відбувається або повинне відбуватися з тими, яких навчають. Цей прийом ефективний тим, що: дозволяє підвищити інтерес студентів до педагогічного про-

цесу й усвідомити момент їх уключення в педагогічну діяльність, при цьому здійснюється деякий рефлексивний аналіз, погляд «з боку» на свою діяльність; студенти оцінюють значущість окремих дидактичних прийомів для себе й для учнів; відбувається спонукання майбутніх фахівців до професійної діяльності, їм цікаво спробувати окремі дидактичні прийоми в дії у процесі навчання учнів.

Висновки. Технологічне забезпечення формування професійно-етичної культури студентів уключає дві взаємозалежні один з одним дидактичні технології, у яких широко використовуються розвивальні методи навчання. Підготовка студентів до практико-орієнтованої професійної діяльності забезпечується, по-перше, включенням у зміст курсів практико-орієнтованого теоретичного матеріалу, по-друге, використанням елементів відомих технологій навчання, по-третє, включенням спеціальних технологічних прийомів.

Серед відомих технологій навчання при підготовці студентів до практико-орієнтованої професійної діяльності найбільш ефективними, на наш погляд, є технології розвивального навчання.

Література:

1. Москвина Л. Энциклопедия психологических тестов / Л. Москвична. – Саратов, 1996.

2. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. А.В. Петровского. – М., 1979.

3. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. Пер. с англ. / Къелл Рудестам. –2-е изд. – М.: Прогресс, 1993.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ШКОЛІ

Ажипто О.Ю.

У даній статті розкриваються такі поняття як: технологія освіти, педагогічні технології навчання, технічні засоби навчання. Наводяться думки різних вчених щодо способу вираження суті педагогічної технології в навчанні студентів, а також представлені характеристики, які мають належати до технології навчання. Крім цього, в статті розкривається модульно-рейтингова технологія, дистанційне навчання і тестування студентів, які є найприйнятнішими для індивідуалізованого навчання студентів у рамках сучасних технологій.

Ключові слова: *технологічний підхід, технологія освіти, педагогічні технології навчання, технічні засоби навчання, модульно-рейтингова технологія, дистанційне навчання і тестування студентів.*

В данной статье раскрываются такие понятия как: технология образования, педагогические технологии обучения, технические средства в обучении. Приводятся мнения разных ученых касательно способа выражения сути педагогической технологии в обучении студентов, а также представлены характеристики, которые имеют отношение к технологии обучения. Кроме этого, в статье раскрывается модульно-рейтинговая технология,